

Cerkvi vsak vpliv na vzgojo otrok in hoče staršem odzveti vsako pravico do šole. To je najhujše žalje verskega, krščanskega čuta slovenskega ljudstva in Kmečka Zveza z mirom in zmirom protestira zoper ta načrt. Samostojna kmetijska stranka se do današnje ni zganila, ni obsodila svobodno izražene in protiverskega šolskega načrta. Torej je z njim zadovoljna! Zakaj ga ni in ga tudi ne more obsoditi? Zato ne, ker je liberalna. Pač pa imamo izjavi dveh voditeljev Samostojne o tej stvari. Mramolja se je izrazil dne 1. no-

vembra 1919 v Jarenini, da še ni čas za protest proti brezverskemu šolskemu načrtu. Drugi znan agitator Samostojne, Tršan, pa je izjavil, da bo kmet. stranka v državnem zboru glede vere in šole glasovala z večino. Če bo torej večina za to, da se verouk vrže iz šole, bo tudi Samostojna za to. Če bo večina poslancev za to, da se odpravi krščanski zakon in se vpelje civilni zakon in ločitev zakona, bo tudi Samostojna za to glasovala!

Da, krščansko, kmečko ljudstvo: To bo zadnja

in najhujša posledica, če bi prišli v državni zbor poslanci Samostojne kmetijske stranke: Brezverska šola in ločitev zakona! Slovenski liberalci so zahtevali že leta 1906 svobodno, brezversko šolo in so leta 1912 glasovali za ločitev zakona. Za to bodo glasovali tudi poslanci liberalne Samostojne kmetijske stranke, ako pridejo v državni zbor. Krščansko kmečko in slovensko ljudstvo ima dolžnost skrbeti, da se to zgodi!

Delo za naše časnike

niške šole in zavode, ki jih je imenovala „črna roka“. S tem je hotel ta list samo podpirati novi, in ljudstvo pridobiti za proticerkveni šolski načrt, ki določa, da naj bodo vsa učiteljska državna, ter hoče s tem za tretji samostanska učiteljska. Socijaldemokratski „Naprej“ pa je prinašal celih 14 dni proticerkvene članke, ki naj bi ljudstvu vabili v glavo, da je Cerkev sovražnica izobrazbe in da torej novi šolski načrt prav stori, če Cerkev vrže iz šole. Tako so hoteli protikrščanski listi ljudstvo odvrniti, da ne bi protestiralo proti šolskemu načrtu. — V kratkem pridejo volitve. Od volitev bo zavisno, kdo bo vladal našo državo in kako jo bodo vladali: ali po krščanskih načelih ali na brezverskih liberalnih in socijalističnih naukih. Ob volitvah se bo najbolj pokazala moč časopisja. Ljudje bodo volili tako, kakor jim bo narekoval časnik, ki ga berejo. Zato naši nasprotniki dolge žrtvujejo za svoj tisk, zato ga s tako vztrajnostjo in vsilnostjo širijo med naše ljudstvo in z njim svoje krive, protikrščanske nazore.

2. In mi naj držimo roke križem?

Ali naj mi, ki prisegamo na krščanska načela, držimo roke križem? Ali res naj velja tudi za nas, „da so otroci tega sveta modrejši ko otroci luči?“ Naša sveta dolžnost je, da z vso vnemo delamo za krščanske liste: „Gospodar“, „Straža“, „Domoljub“, „Slovenec“ i. dr. Kajti le s tem se moremo uspešno bojevati proti nasprotnim listom, da širimo naše časnike! Papež Leon XIII. je leta 1886 pisal ogrskim katolicanom: „Širite dobre spise, ki zagovarjajo resnico in vzpodbujajo k čednosnemu življenju.“ Slavnji škof Ketteler je rekel: „Kdor nima dandanes nikakega smisla za katoliško časopisje, se ne more imenovati dober katoličan!“ Papež Pij X. je sprejel katoliškega časnikarja. Blagoslovil mu je časnikarsko pero ter mu ga potem dal nazaj rekoč: „Ni bolj plemenitega misijona, kakor je časnikarski. Blagoslovim to znamenje vašega poklica. Moji predniki so blagoslovljali meče in oružje krščanskim vojakom, jaz smatram za važnejše, da kličem blagoslova na pero katoliškega časnikarja.“ Tako važnost polagajo naši cerkveni poglavarji na časopisje!

Možje, žene, mladeniči, dekleta! Izobraževalna društva, Dekliške zveze, Marijine družbe, Orli, zapupniki Kmečkih Zvez! Vsi, ki čutate krščansko, vrzite se zdaj ob Novem letu s svetim navdušenjem na razširjanje našega časopisja, zlasti „Gospodarja“ in „Straže“. A delo za naše liste bodi organizirano! V vsaki župniji se naj razdeli delo za razširjanje naših časnikov po vseh ali krajih. Orel ali Dekliška zveza ali Marijina družba ali Izobraževalno društvo dolžni za vsako vas ali kraj enega, ki nabira naročnike. Ni pa dovolj, da tisti samo agitira, ampak naj obenem pobere od novih naročnikov naročnino, si zapíše njih naslove in pošlje nabrano skupno svoto in naslove naročnikov upravništvu „Slov. Gospodarja“, oz. „Straže“ v Maribor. Tiskarna sv. Cirila. Lahko tudi vsi nabiraleci ene župnije izročijo naročnino in svoto vseh naročnikov enemu, n. pr. blagajniku društva in ta potem pošlje za vse nove naročnike cele župnije na upravništvo lista. Kjer je ustanovljena in organizirana Kmečka zveza, naj zapupniki Kmečke zveze na zgoraj popisani način nabirajo naročnike! Tako se naj kar najhitreje organizira delo za naše liste po vseh župnijah! Kjer si eden sam ne more naročiti lista, naj si jih naroči po dva ali trije skup!

3. Širjenje naših listov bodi organizirano!

Delo za razširjanje naših listov je apostolsko delo. Ob volitvah, pri zakonodaji, pri vladanju naše države, pri vzgoji otrok, v pravem in verskem življenju našega ljudstva, vsepovsod se bo poznalo, ali in koliko se je delalo za katoliško časopisje!

1. Kako delajo naši nasprotniki.

Naši nasprotniki, liberalci in socijalni demokratje, hočejo Slovenijo kar preplaviti s svojimi časopisi: „Nova doba“, „Plujski list“, „Domovina“, „Jugoslavija“, „Mariborski delavec“, „Ljudski glas“ in drugi. Sami novi naslovi, ki jih pred in med vojsko nismo poznali. A le obleka je nova. Volk pa je stari, protikrščanski. Nasprotniki krščanstva predobro vedo, kako moč in vpliv ima časopisje! Saj bere časopise vsak človek, izobraženec, rokodelc, kmet in delavec! Jud Mozes Montefiore je rekel pred 80 leti: „Kaj govoričite; Dokler nimamo v rokah tiska, je vse kar pravite, zastenj. Dokler mi judje nimamo v lasti časopisov, da omamljamo svet in ga varamo, ne dosežemo ničesar. Tisk napravlja javno mnenje, ga spreminja kakor hoče, vpliva na volitve, urejuje vse delovanje“. Pariški jud Kremje je govoril: „Vse je zavisno od pouka v časopisju. Torej skušajmo na vsak način, da si časopisje prilastimo, potem bo vse naše.“ In res, judje imajo dandanes v rokah svetovno časopisje.

Pri nas na Slovenskem se hočejo po judovskemu navodilu in načinu polastiti tiska liberalci in socijalni demokratje. Pokupiti hočejo kar največ tiskarn. Liberalci so kupili pred kratkim v Ljubljani Bambergov tiskarno in jo prekrstili v „Stampo“; v Mariboru so dobili v roke Rabitschevo in Kralikovo tiskarno. Socijalni demokratje pa so v Mariboru kupili Mostböckovo tiskarno. Vse štiri tiskarne so bile neznanstveno drage. A žrtvovali so, vedoč: kdor ima tiskarno, ima časopisje, kdor ima časopisje, dobi sčasoma v oblast ljudstvo. To je posebno važno zdaj, ko ljudstvo sodeluje ali pravzaprav: bi moralo sodelovati pri vladanju države. Omenim samo, kako so hoteli nasprotniki ljudstvo pridobiti za protiverski šolski načrt. S kako besnostjo se je zaganjala liberalna celjska „Nova doba“ v slovenske samostanske in duhov-

Naša ljudska šola.

(Iz kmetijskih krogov.)

„Učiteljski Tovariš“ se je začel prav živo zanimati za predloge Kmečkih Zvez glede ljudskega šolstva. V svoji površnosti pa niti ne utegne prosoditi teh stvarnih predlogov, ampak jih imenuje podlo gonjo zoper šolstvo in učiteljstvo.

Mi smo mnenja, da je treba to ljudsko zanimanje za osnovno šolo le pozdraviti, ker doslej tega zanimanja ni bilo opaziti. Pomislimo, kako malo je bilo dosedaj med ljudstvom smisla za šolo! Kako mu ga je pošiljal otroka v šolo največ zato, da bi se naučil — „nekaj nemščine“, ali k večjemu iz strahu pred kaznijo. Da ni imela ljudska šola doslej več privlačne sile, ni krivo učiteljstvo, ampak vzrok je njen ponesrežen ustroj.

Vsaka šola ima namen, da izobrazí učenca za njegov stan. Tedaj se mora tudi ljudska šola zlasti v višjih razredih ozirati na to, da se bo kmetijski otrok izobrazil v njej za svoj bodoči poklic.

Ali je pa temu ustrezala dosedaj naša ljudska šola? Zalibog da ne. Koliko abstraktnih pojmov se je vtepalo otroku v glavo iz geometrije, fizike, slovnice itd. In potem še druge šolske zanimivosti! Vedno se sem smojal kot otrok, kadar so razgrnili pred nas — „slep“ zemljevid in so pričeli po njem loviti — „slepe miši.“ Vse to, da se je potratil čas in prebil božji dan. Kakor da bi ne bilo drugih predmetov, za kate-

re bi se dal ta zlati čas bolje obrniti! Koliko se je na naša ljudska šola menila za kmetijstvo, vinogradništvo, sadjerejo, čebelorejo itd.? Niti osnovnih pojmov ni nudila otroku in vendar bi vse to zanimalo vsakega, še tako lenega in nenadarjenega našega otroka!

Seveda, za te predmete so druge šole, strokovne. Gotovo. Pa kje so te šole? Mogoče v vsakem okraju ena? To bi še šlo. Toda tu nimaš druge izbire, ali pošlješ otroka za vinogradstvo v Maribor, za poljedelstvo v St. Jur ali Novo Mesto, za gospodinjstvo pa v Ljubljano; in tam se naj otrok še par let tega uči, kar bi mu morala nuditi domača šola.

In pogledimo statistiko, pa se bomo čudili, kako malo kmetijskih fantov in deklet obiskuje te šole. Tu intam kdo iz premožnejše hiše, za večino drugih, u-božnejših, so te šole nepristopne, četudi so za vsakega krvavo potrebne.

Zato pridemo nazaj na ljudsko šolo, ki je kmetškemu človeku najbližji učni zavod, in zahtevamo od nje, da nadomesti učencu vsaj deloma tudi gospodarske strokovne šole. Kmetijski učenec naj v domači šoli zve za vse potrebno, kar se v teh šolah poučuje. In tu omenimo načrt Kmečke Zveze iz Cerkelj, ki predlaga, naj bi se od 11. do 14. leta v prvi vrsti učili v šoli predmeti, prikrojeni stanovski izobrazbi (polje-

delstvo, zadružništvo, sadjereja itd.). Ta poduk bi pa morali v zimskem času obiskovati tudi otroci od 14.—16. leta, razven seveda tistih, ki so staršem doma neobhodno potrebni.

Tako bi ljudska šola res ustrezala najnujnim potrebam kmečkega prebivalstva in imelo bi ljudstvo za njo tudi več zanimanja in veselja.

Seveda bi se na takih šolah zahtevalo od učitelja nekaj več kakor doslej, in tudi delo bi bilo težje; pa to delo bi bilo plodonosno, občekoristno. Pri izstopu učencev iz šole bi imel učitelj ponosno zavest, da jih je vzgojil za življenje.

Vzgoja za življenje, to bodi cilj ljudske šole! Naš novi načrt za narodne šole, ki ga je izdelal Prosvetni odbor v Beogradu, žalibog temu namenu ne ustreza, zato ga v tej obliki v mirno vestjo odklanjamo. Kol smoter narodnih šol stavi ta načrt zlasti to, da širijo med narodom pismenost in prosveto. Kaj pa je ljudska prosveta? Samo blesteča fraza je in ostane, ako ne nudi ljudstvu tudi stanovske izobrazbe. A ravno tej ne daje novi načrt tistega mesta v šoli, kakor bi bilo za ljudstvo potrebno.

Zato povzdignemo v imenu kmečkega ljudstva svoj glas: Dajte nam ljudskih šol, ki bodo odgovarjale vsem potrebam ljudstva, pa se bo povzdignila ljudska kultura, pa tudi ljudsko blagostanje. A. P.

Kmet in draginja.

Na Francoskem se kuje iz 1 kg zlata 3100 frankov, na Nemškem pa iz 1 kg zlata 2511 mark. Potemtakem dobimo: 2952 kron — 3100 frankov — 2511 mark. Ena krona je torej več vredna kakor 1 frank, a manj kakor 1 marka.

2. Banke in papirnatí denar.

Vendar pa v nobeni državi ne ostane zlato v prometu, kajti pretežno je, da bi se velike svote mogle plačevati v zlatu, tudi prenevarno, tudi bi se zlatu preveč obrabilo.

Zato se nahajajo v vseh državah banke, katere imajo zlato v svojih zalogah, a izdajajo posebne nakaznice, v katerih jamčijo, da dobi vsak prinosec dotične nakaznice na zahtevo ono svoto v zlatu, na katero se glasi nakaznica. V Avstro-Ogrski je prevzela ta posel Avstro-Ogrska banka in izdajala je papirje, naš papirnatí denar. Na vsakem takem papirju je še sodaj natisnjeno in podpisano od Avstro-Ogrske banke, da izplača na zahtevo pri svojih blagajnah na Dunaju in v Budimpešti za vsak bankovec ono svoto, ki jo izkazuje bankovec, in sicer v zakonitem kovinstem denarju; tak denar pa je od leta 1892 dalje zlato. Seveda je banka morala imeti za bankovec primerno kritje deloma v zlatu, deloma v drugih vrednostih, tako, da je lahko vsak čas zamenjala papir za zlato.

Pred vojno se je tudi lahko povsod dobilo za papir toliko denarja v zlatu, kakor je kazal bankovec in ker so bili bankovci bolj priročni, se je splošno rajše jemalo papirnaté bankovce, kakor pa zlato.

Z izbruhom vojske se je položaj temeljito izpremenil. Država je hitro nakupovala v inozemstvu rane potrebščine. Inozemstvo pa ni več zaupalo banki in državi, da bodeda mogli za papirnaté bankovce plačevati zlato in zahtevalo je plačilo v zlatu. Ker država ni imela zlata, ga je odvzela Avstro-Ogrski banki in žnjim plačala razne nabave, zato je pa banki prepovedala, izplačevati za bankovce zlato. Država je pa potrebovala veliko denarja tudi v notranjosti, stroški za vojaštvo, za podporo vpoklicanih itd. so se množili. Preskrbela si je potrebna sredstva na ta način, da je banki zaukazala, naj tiska toliko več bankovcev. Na ta način je torej šlo pokritje za stare bankovce v inozemstvo, a po vrh tega se je izdala velika množina bankovcev brez pokritja. Ob razpadu države se je cenilo število takih bankovcev na 54 milijard.

Na ta način se je izpremenila zlata valuta v papirnató valuto, denar je postal papir. Ker ni bilo pokritja za ta papir, se je sprejemal le radi tega, ker je država tako zaukazala. Država pa lahko kaj takega zaukaže le svojim lastnim državljanom, državna oblast ne sega preko njenih mej. Cisto naravno, da

Draginja raste od dne ds dne — in mnogo jih je, posebno med de avei in meščani, ki trde, da je kmet kriv draginje, čes, da on zahteva za svoje pridelke pretirane cene. Potrebno je, da smo si v tem na čistem in zato naj služijo sledeče vrstice:

1. Zlato merilo vrednosti.

Ali je kakšna stvar draga ali po ceni, to moramo določiti še le tedaj, če primerjamo eno stvar z drugo. Kot splošno merilo za vrednost nam služi denar. Kot denar nam pa lahko služijo najrazličnejše stvari. Denar je lahko vsaka stvar, katero določi država, da se more kot denar sprejemati. Najdemo država, v katerih služi kot denar živina, v drugih zopet steklo v tretji zopet biseri, tudi sol itd. V vseh modernih državah, ki so udeležene na svetovni trgovini, se je uvedlo kot denar zlato, in tako je postalo zlato splošno merilo za vrednost posameznih stvari. Tako je tudi bivša Avstro-Ogrska leta 1892 vzela za podlago svojnemu denarnemu sistemu zlato in določila, da se mora iz 1 kg čistega zlata kovati 2953 K.

Vrednost zlata je po celem svetu, v kolikor pride v poštev mednarodna trgovina, enaka. Če torej hočemo primerjati vrednost avstrijskih zlatnikov z drugim denarjem, moramo vedeti, koliko zlatnikov svojega denarja, kuje druga država iz 1 kg. jednako čistega zlata.